

[Time: 02:30 Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1) All questions are compulsory.

2) Figure to the right indicate full marks.

- Q.1** Answer the following questions (any two) 15
- Define Human Resource Management. Explain the features of HRM.
 - Explain the term Job Analysis. What are the components of Job Analysis?
 - Explain the term recruitment. Discuss the various sources of recruitment.
- Q.2** Answer the following questions (any two) 15
- Define the term training. Explain the methods of on the job training.
 - Explain the limitations of Performance Appraisal.
 - What is Career Planning and Development? Explain its importance.
- Q.3** Answer the following questions (any two) 15
- What do you mean by Leadership? Explain the different styles of Leadership.
 - What is Motivation? Explain William Quchi's theory Z of Motivation.
 - Define the term Grievance. Enumerate the causes of Grievance in organisations.
- Q.4** Answer the following questions (any two) 15
- What is Spiritual Quotient? Explain the factors affecting SQ.
 - Explain the techniques of Counselling.
 - Describe the challenges of Human Resource Management in brief.
- Q.5** A) Fill in the blanks choosing appropriate option. 05
- _____ is the process of estimating future manpower needs of the organisation.
a) Promotion b) Placement c) Recruitment d) Human Resource Planning
 - _____ means that the Performance Appraisal is influenced by the past performance.
a) Horn effect b) Halo effect c) spill-over effect d) None of these
 - According to _____ employees are lazy and reluctant to work.
a) Theory Z b) Theory Y c) Theory X d) ERG theory
 - Under _____ leadership style the subordinates take decisions.
a) Autocratic b) Laissez Faire c) Participative d) Consultative
 - _____ is a combination of mental, physical and social qualities.
a) Emotional quotient b) Personality c) Spiritual quotient d) None of these
- B)** State whenever the following statement are true or false.
- Refresher training is meant for updating knowledge.
 - On Campus is an internal source of recruitment.
 - Career planning and development is not for unskilled workers.
 - Attrition is a method of downsizing
 - Good Human relations reduces conflicts

C) Match the following

- 1) Employment test
- 2) Age, qualification & experience
- 3) Transactional Leadership
- 4) Business Games
- 5) Employee Morale

- a) Employee training
- b) Rewards & punishments
- c) Job Specifications
- d) Management Development Programme
- e) Aptitude Test
- f) Mental state
- g) Job Description

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात

३) इंग्रजी मधील मूळ प्रश्न प्रमाण मानावेत.

Q.1 खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

15

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन ह्या संज्ञेची व्याख्या देवून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) 'कार्य विश्लेषण' ही संज्ञा स्पष्ट करा. कार्य विश्लेषणाचे घटक कोणते आहेत.
 क) 'भरती' ही संज्ञा स्पष्ट करून बहिर्गत भरतीच्या मार्गाची चर्चा करा.

Q.2 खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

15

- अ) 'प्रशिक्षण' ह्या संज्ञेची व्याख्या स्पष्ट सांगा. कामावरील प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
 ब) कार्यमूल्यमापनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
 क) कारकीर्द नियोजन व विकास म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Q.3 खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

15

- अ) नेतृत्व ह्या संज्ञेचा तुम्हास काय अर्थबोध होतो? नेतृत्वाच्या विविध शैली स्पष्ट करा.
 ब) अभिप्रेरण म्हणजे काय? विल्यम औची यांचा अभिप्रेरण सिद्धांत स्पष्ट करा.
 क) 'तक्रार' ह्या संज्ञेची व्याख्या द्या. संघटनेतील तक्रारीची विविध कारणे स्पष्ट करा.

Q.4 खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

15

- अ) अध्यात्मिकांक म्हणजे काय? अध्यात्मिकांकावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 ब) मार्गदर्शनाची विविध तंत्रे स्पष्ट करा.
 क) मानव संसाधन व्यवस्थापनातील विविध आव्हाने थोडक्यात विषद कर.

Q.5 अ] खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा.

05

१) संघटनेस लागणाऱ्या भविष्यातील मानव संसाधनाचा अंदाज करणे म्हणजे _____ होय.

अ)बढती ब)कार्यनिर्धारक क) भरती ड)मानव संसाधन नियोजन

२) भूतकाळातील कार्यक्षमतेच्या आधारावर प्रभावित होवून केलेल्या कार्यमूल्यमापनास _____ असे म्हणतात.

अ) हॉर्न परिणाम ब)हॅलो परिणाम क) स्पिलओव्हर परिणाम ड) यापैकी एक ही नाही

३) _____ सिद्धांतानुसार कर्मचारी हे आळशी व कार्य करण्यास अनुत्सुक असतात.

अ) झेड ब) वाय क) क्ष ¹ ड) ई. आर. जी

४) _____ नेतृत्व शैलीत सहाय्यक निर्णय घेतात.

अ) हुकुमशाही ब) निरंकुश क) सहभागीत्व ड) सल्लामसलत

५) _____ हे मानसिक, शारीरिक व सामाजिक गुणांचा सामुच्चय असते.

ब) अ) भावनांक ब) व्यक्तिमत्व क) आध्यात्मिकांक ड) यापैकी एकही नाही.

05

खालील विधाने सत्य अथवा असत्य ते सांगा.

- १) उजळणी प्रशिक्षण हे ज्ञान अद्यावत करण्यासाठी असते.
- २) परिसर मुलाखत हा अंतर्गत भरतीचा स्रोत आहे.
- ३) कारकीर्द नियोजन व विकास हे अकुशल कर्मचार्यांकरिता नसते.
- ४) कर्मचार्यांनी संघटना स्वतःहून सोडून जाणे हा कर्मचारी कपातीची एक पद्धत आहे.

क) ५) चांगल्या मानवी संबंधामुळे संघर्ष कमी होतात.

05

जोड्या लावा

‘अ’ गट

- १) रोजगार चाचण्या
- २) वय, शैक्षणिक अर्हता व अनुभव
- ३) व्यवहार जन्य नेतृत्व
- ४) व्यवसाय खेळ
- ५) कर्मचारी मनोधैर्य

‘ब’ गट

- अ] कर्मचारी प्रशिक्षण
- ब] पुरस्कार व शिक्षा
- क] कार्य निकष
- ड] व्यवस्थापन विकास कार्यक्रम
- इ] कल चाचणी
- फ] मानसिक स्थिती
- ग] कार्य विवरण